

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ.

наша СЛОВА.pdf

Першы год выдання

№ 10 9 сакавіка 2022 г.

Са святам вясны, дарагія беларусачкі!

38 сакавіка

Чароўны вечар.
Водар кветак.
Блакітных зорак сонны шэпт.
І свеціць ціха сівы месяц
Скрозь верхаліны старых дрэў.

Павіншаваць цябе хачу я
Ў гэта вечар веснавы
Кахання, радасці, запалу
Адчуць жадаю ў жыцці!

Жадаю, каб твая ўсмешка,
Як сонца ззяла назаўжды,
Каб полымем гарэлі вочы,
Жыцця яскравага агні!

Вясна прыходзіць.
Спевы птушак,
Пачатак новага жыцця.
Віншую я цябе са святам,
Любоў нязгасная мая.

Мікіта Прыходзька.

Казюкі ў Гародні

Свята рамеснікаў традыцыйна праходзіць у першыя вясновыя дні. Сёлета больш за сотню майстроў народных промыслаў прадстаўлі свае вырабы з самых розных матэрыялаў. Ганаровае месца на кірмашы заняла разьба па дрэве. Менавіта гэтаму віду рамяства была прысвечана цырымонія па-свячэння маладога майстру ў гільдыю рамеснікаў.

Як вызначылі арганізаторы свята, з гэтага года кожны кірмаш будзе мець свой кірунак. Напрыклад, сёлета пад увагай вырабы з драўніны, у наступным годзе можа быць саломка ці кераміка. Адпаведна ім будуць праходзіць абрады пасвячэння ў майстры. Такі фармат ладзіўся ўпершыню.

А самому кірмашу "Казюкі" ў Гародні больш за 20 гадоў. Як падкрэсліў начальнік аддзела ідэала-

гічнай работы і па справах моладзі Гарадзенскага гарвыканкама Аляксандр Каваленка, свята мае асаблівае значэнне, бо аб'ядноўвае ўсіх, хто захоўвае і працягвае старажытныя рамёствы. Ён ззначыў, што сёлета на кірмаш прыехала больш за сто рамеснікаў.

Трэба сказаць, што сама свята праводзіцца ў гонар ахойніка рамеснікаў Святога Казіміра, прадстаўніка дынастыі Ягелонаў, які жыў яшчэ ў XV стагоддзі. Ён памёр маладым 4 сакавіка ва ўзросце 25 год у Гародні.

Кананізаваны праз два стагоддзі. З тae пары з'яўляецца ахойнікам моладзі і рамеснікаў, а ў яго гонар пачалі праводзіцца кірмашы. У Гародні традыцыя адноўлена больш за 20 гадоў таму і лічыцца пачаткам новага сезону кірмашоў. Лічылася, як пройдзе першы дзень гандлю, такім будзе і ўесь год.

*Маргарыта Ушкевіч.
Фота аўтара*

Водгулле Міжнароднага дня роднай мовы Наваградчына да Дня роднай мовы

Інтэлектуальна-забаўляльны квіз "Лёгкая мова"

16 і 17 лютага Наваградская раённая бібліятэка ладзіла інтэлектуальна-забаўляльны квіз "Лёгкая мова", прысвечаны Міжнароднаму дню роднай мовы, для навучэнцаў аграрнага і гандлёва-еканамічнага каледжаў. Бібліятэкарэй расказаў пра гісторыю свята, прадстаўлі шэраг цікавых фактаў пра нашу родную мову і парэкамендавалі творы беларускай літаратуры.

Юнакі і дзяўчата адгадвалі зашифраваныя беларускія слова ў заданні "Перыфразы", шукалі "гарэзлівія літары" ў беларускіх прымаўках у заданні "Залацінкі народнай мудрасці", каб надаць ім першапачатковы сэнс, даведваліся пра новыя беларускія слова, гулялі ў беларускамоўныя асацыяцыі. Самыя актыўныя і эрудіраваныя навучэнцы атрымалі падарункі.

Свята роднай мовы "Разам гуляем, па-беларуску размаўляем" у Харосіцкай сельскай бібліятэцы

17 лютага бібліятэкар Харосіцкай сельскай бібліятэкі разам з загадчыкам Харосіцкага СДК у чарговы раз наведаў Нягневіцкі яслі-сад. Для дзяцей старэйшай групы ў "беларускім кутку", які створаны ў садку, правялі свята роднай мовы "Разам гуляем, па-беларуску размаўляем". Бібліятэкар падрыхтавала малаяўнічую кніжную выставу "Родная мова". Дзеці з ахвотай прынялі ўдзел у конкурсе "Як гэта называецца" (па-беларуску), адгадвалі

загадкі, танцавалі беларускі народны танец "Грушка", спявалі беларускія песні. У групе дзеці з задавальненнем паслухалі апавяданне Алены Белка "Самы смачны яблык".

Беларуская дыктоўка "Мова Янкі Купалы - родная мова"

Міжнародны дзень роднай мовы - свята, заснаванае раашэннем 30-й сесіі Генеральнай канферэнцыі ЮНЕСКА ў лістападзе 1999 года і якое з 2000 года штогод адзначаецца 21 лютага. Галоўная мэта свята - захаванне моўнай і культурнай разнастайнасці ў свеце, падтрымка нацыянальных моў і культур, а таксама забеспечэнне права кожнага грамадзяніна карыстацца роднай мовай.

Да Міжнароднага дня роднай мовы бібліятэкі і спецыялісты Наваградскай раённай бібліятэکі прынялі ўдзел у напісанні беларускай дыктоўкі "Мова Янкі Купалы - родная мова" і праверылі такім чынам сваё веданне беларускай мовы. Для дыктанта была абрана нататка Янкі Купалы пад назвай "Вечна жывая паэзія". Выбар тэкста быў невыпадковы. Сёлета Беларусь адзначыць 140 гадоў з дня нараджэння народнага паэта Янкі Купалы, а абраная нататка была прысвеченая генію з Наваградчыны Адаму Міцкевічу.

Як атрымаць часцінку дабрыні і любові да роднай мовы

Святкаванне Міжнароднага дня роднай мовы ўжо стала добрай традыцыяй Любчанскаў інтэрграванай гарпасялковай бібліятэкі. Сёлета 21 лютага для вучняў сярэдніх класаў тут была праведзена гульня-конкурс "Ведай і любі родную мову". Паміж сабой змагаліся дзве каманды - "Васількі" і "Каласкі", яны папрактикаваліся ў самых розных і па-сапраўднаму цікавых конкурсах. У прыватнасці, у конкурсе "Самы кемліў" дзеці выконвалі заданне на картках, дзе неабходна было замяніць фразеалагізмы адным словам.

У конкурсе "З народнай мудрасці" каманды збіралі рассыпаныя прыказкі. Аднак, на думку ўдзельнікаў мэрапрыемства, самым цікавым быў конкурс "Свяякі", у ходзе якога каманды разблытвалі сямейны клубок, дзе трэба было зразумець "хто ёсьць хто". А яшчэ дзесяткам прапаноўвалі ўрыўкі з тэкстаў беларускіх пісьменнікаў, а ўдзельнікі конкурса па чарзе называлі твор і аўтара.

Непадобную цікавасць у дзяцей выклікала кніжная выставка "Роднаму слову гучаць вечна". Мера-прыемства атрымалася добрым і, напэўна, ва ўсіх яно пакінула часцінку дабрыні і любові да роднай мовы.

"Чытаем аб Радзіме" да Дня роднай мовы

Чарговы выпуск сумеснага праекту "Чытаем аб Радзіме", прысвячаны Дню роднай мовы, які адзначаецца 21 лютага, адбыўся ў Наваградскай СШ № 4. Кнігі на беларускай мове і пра беларускую мову прадстаўляюць вучні гэтай сярэдняй школы.

Віншаванка "Свята роднай мовы"

21 лютага ў Міжнародны дзень роднай мовы Наваградская раённая бібліятэка для чытачоў аддаленых вёсак, якія абслугоўваюцца бібліобусам, падрыхтавала

віншаванку "Свята роднай мовы".

Улёткі з цікавымі фактамі пра беларускую мову і творы беларускіх аўтараў прыйшліся даспадобы нашым чытачам.

Паводле СМИ.

Водгулле Міжнароднага дня роднай мовы

Дзень роднай мовы на Шчучынишчыне

"Мова родная - мова жывучая"

20 лютага ў Тур'янскай сельскай бібліятэцы праішла літаратурная хвілінка "Мова родная - мова жывучая", прымеркаваная да Міжнароднага дня роднай мовы. Бібліятэкар расказала пра гісторыю ўзнікнення свята, вучні пазнаёміліся з вясёлымі вершамі, казкамі, лічылкамі беларускіх пісьменнікаў, з народнымі прыказкамі і прымаўкамі.

Далей дзеці актыўна адказвалі на пытанні вікторыны "Скарбы роднай мовы", успаміналі гісторычныя імёны і даты, замянялі

іншамоўныя словаў адпаведнымі беларускімі, тлумачылі значэнне стараславянскіх слоў. Да мерапрыемства была аформлена кніжная выстава "Жывое беларускае слова", дзе дзеці пазнаёміліся з серыйй кніг "Таямніцы беларускай мовы".

"І прыгожа льецца па прасторы слова беларускай мовы"

21 лютага ў Шчучынскай дзіцячай бібліятэцы да Міжнароднага дня роднай мовы праішло пасяджэнне аматарскага аб'яднання "І прыгожа льецца па прасторы слова беларускай мовы".

Супрацоўнікі віталі сваіх гасцей на роднай мове, удзельнікі ўзгадвалі, якія яшчэ ёсць ветлівія словаў у нашай мове. Падчас мерапрыемства разам чыталі небыліцы, дзівосы, адгадвалі загадкі, слухалі жарты, знаёміліся з беларускімі гульнямі, прыказкамі, прымаўкамі, працавалі перакладчыкамі. Вельмі парадавала, што дзеці былі зацікаўлены дзіцячымі кнігамі, уважліва слухалі апавяданні В. Хомчанкі "Яблык" і І. Муравейкі "Яблыкі для сястрычкі", беларускія казкі. Пазнаёміліся з цікавымі з'явамі прыроды і незвычайнімі прыгодамі звераннят.

"Праз смугу стагоддзяў дайшло да нас слова"

Дзень роднай мовы асаблівы для кожнай нацыі, кожнага народа, бо няма народа без мовы, няма мовы без яго носьбіта. "Праз смугу стагоддзяў дайшло да нас

слова" - пад такой назвай 21 лютага была прадстаўлена кніжная выставка-агляд у ам. Руткевічы.

Бібліятэкар бібліёбуса прапанавала кнігі чытачам, якія бачаць асалоду ў чытанні на роднай беларускай мове. Мова - жывая тканіна, прырастае там, дзе крынічыць людское жаданне.

Фальклорная вандроўка "Казкі роднага краю"

22 лютага да Міжнароднага дня роднай мовы ў інтэграванай бібліятэцы аграмястэчка Дэмбрава прайшла фальклорная вандроўка "Казкі роднага краю". Падчас мерапрыемства дзеці падарожнічалі па станцыях "Прыказкі і прымаўкі", "Загадкі", "Прыметы", "Казкі" і "Хуткамоўкі".

Урок краязнаўства ў першых класах

Пісьменнік Сяргей Чыгрын са Слоніма правёў урок беларускага краязнаўства сярод першакласнікаў Слонімскай сярэдняй школы № 7. Госць не толькі ў даступнай цікавай гутарцы распавёў пра гістарычныя мясціны Слонімшчыны, а таксама задаваў пытанні першакласнікам і пытаўся ў іх пра помнікі горада, у якім яны жывуць, пра рэкі, якія працякаюць па тэрыторыі раёна, пра вядомых людзей, пра тое, што яны ведаюць пра свой родны край, і г.д. І дзеткі адказвалі, разважалі, пыталіся ў госця тое, што іх цікавіць.

На кожнай стаянцы іх чакалі розныя заданні. Трэба было адрозніць прыказку ад прымаўкі, адгадаць загадкі, назваць, якія яны ведаюць прыметы, пералічыць пабольш назваў беларускіх казак, навучыцца гаварыць хуткамоўкі. Мерапрыемства прайшло весела і ажыўлена.

Паводле СМИ.

Падчас урока Сяргей Чыгрын презентаваў сваю новую кнігу паданняў і легендаў "Камень-бацька і камень-сын". Пісьменнік распавёў некалькі цікавых паданняў, а дзеці таксама рассказалі свае паданні, якія яны ведаюць. Пасля сустрэчы ўсе сфатографаваліся на памяць і запрасілі Сяргея Мікалаевіча часцей праводзіць падобныя ўрокі краязнаўства ў школе.

Наш кар.

Водгулле Міжнароднага дня роднай мовы

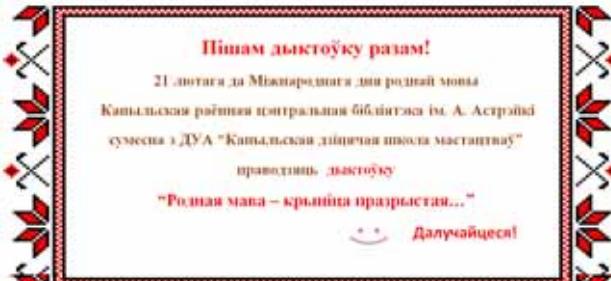
Дзень роднай мовы на Капыльшчыне

Міжнародны дзень роднай мовы заснаваны ў 1999 годзе рашэннем Генеральнай сесіі ЮНЕСКА і штогод

адзначаецца 21 лютага.
Галоўная яго мэта -
захаванне моўнай і
культурнай разнастай-
насці ў свеце, падтры-
манне нацыянальных
моў і культур, а такса-
ма забеспечэнне права
кожнага грамадзяніна
карыстацца роднай
мовай.

Міжнародны
дзень роднай мовы ў
Капыльскай раённай
цэнтральнай бібліятэцы імя Анатоля Астрэйкі адзначылі
дыктоўкай. Удзельнікамі дыктоўкі сталі навучэнцы
Капыльской дзіцячай школы мастацтваў. Перад пачаткам

дыктоўкі быў праведзены бліц-пераклад з рускай мовы
на беларускую і наадварот. У якасці тэкста для дыктоўкі
быў абраны ўрываўк з рамана пісьменніка-земляка "Сокі
цаліны". Удзельнікі дыктоўкі пазнаёміліся з выставай
"Родная мова - крыніца празрыстая..." .

23 лютага Слабодакучынская бібліятэка-клуб
Капыльскага раёна сумесна з вучнямі і настаўнікамі

Слабодакучынскай сярэдняй школы правялі ўрок ведаў
"Мова маіх продкаў угаснуць не можа".

Паводле СМИ.

Водгулле Міжнароднага дня роднай мовы

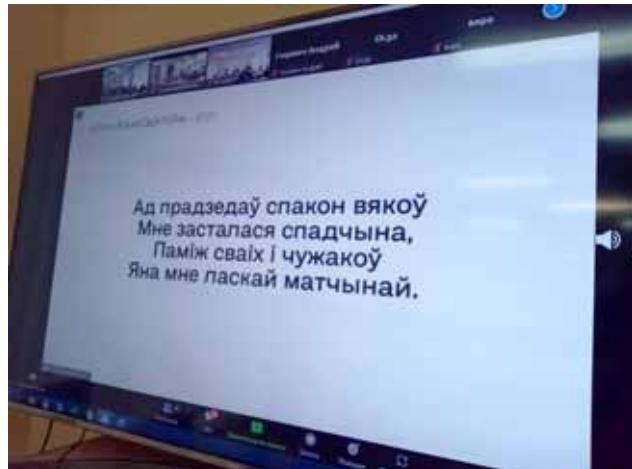
Свята роднай мовы ў Лідскім каледжы

21 лютага ва ўсіх краінах свету адзначаецца Дзень роднай мовы. Для беларусаў роднай мовай з'яўляецца беларуская.

Установа адукацыі "Гарадзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы" арганізавала Гарадзенскую купалаўскую дыктоўку "Знайдзі сябе з намі".

Гэтае мерапрыемства падрыхтавана з нагоды трох святаў: у рамках Дня роднай мовы, да 140-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы і да 82-годдзя стварэння нашага ўніверсітэта.

Тэкст дыктоўкі быў сімвалічным - верш Янкі Купалы "Спадчына". Дыктоўка праходзіла ў фармаце ZOOM.

У рамках Дня роднай мовы 22 лютага на кураторскай гадзіне ў групе 101 па 1 курса адбылася сустрэча з лідскім бардам Сержуком Чарняком.

На сустрэчы навучэнцы пазнаёміліся з творчасцю нашага земляка і атрымалі асалоду ад шчырых слоў і лірыйчных песень, якія гучалі на нашай роднай беларускай мове.

Nashi kar.

РОДНАЯ МОВА - НАША ПАМЯТЬ

*Слова наша роднае, хапала
На стагоддзі доўгія цябе.
Багдановіч, Колас і Купала
Прыпадалі да цябе ў журбe.*

Генадзь Бураўкін.

Мова народа захоўвае самую поўную і самую глыбокую памяць.

Менавіта праз мову - пісьмовыя помнікі, летапісы, разнастайныя архіўныя дакументы - дайшлі да нас, выяўляючы яшчэ да гэтай пары дакладныя і аб'ектыўныя звесткі з розных часоў, далёкіх і не вельмі. А праз вусныя ўспаміны старожылаў вяртаецца ці ўда-кладняеца памяць бліжэйшага часу. Таму слушна назваць вусную і пісьмовую мову асноўным інструментам, рэтранслятарам і захавальнікам памяці.

Адно кароткае слоўка ці слова-злучэнне можа падаць цэлы пласт нашай гісторыі, культуры і веры, народнага майстэрства. *Яцвягі, судавы, зніч, касінер, гальштукі Мураўёва, капліца, слуцкая паясы, заходнікі, партызанскі лагер, выцінанка, талака, балея, маляваныя дываны, скудзельніца...* Прыйгадайце іх значэнні ці даведайцеся, калі не выпала ведаць, - і перад вамі расчыніцца акно ў мінуўшчыну, годную, сладкую, таленавітую, герайчную, а то і трагічную.

А колькі пракаветнага тоіць-зберагае ў сабе кожны родны тапонім! Мовай зямлі назваў мясцовыя найменні даследчык-тапаніміст Вадзім Жучкевіч, а Леанід Лыч яшчэ

дакладней - эфектыўным сродкам захавання гістарычнай і духоўнай спадчыны. Так, у нас, на Нясвіжчыне, урочышча непадалёк ад Сейлавіч зайлела назыву *Касцянева*, бо спачываюць там бясслаўныя парэшткі няпрашаных валацуў-заваёўнікаў. Вёска *Карцэвічы* захоўвае ў саёй назве-даўнью легенду аб працавітых першапасяленцах, што здолелі выкарчаваць лес, каб ператварыць яго ва ўрадлівы палетак. Вёска *Арда* на памежжы Нясвіжчыны і Клеччыны трymае памяць пра тых татараў, што прыйшли сюды не з лукамі і стрэламі,

паралелізмы найвышэйшага гатунку, што па сваёй метафорычнай напоўненасці пад сілу не кожнаму навамоднаму паэту з акадэмічнай адукацыяй.

*Цераз рэчаньку, цераз быструю
Я не пераскочу.
Аддайце мяне, мая мамачка,
За каго я хочу.*

За сямейна-пабытовымі, здавалася б простымі абрэзкамі даўнейшага жыцця - памяць сэрца, водгулле жаночых лёсаў не аднаго пакалення, трымценнем тысяч тонкіх струн бела-

а каб мірна жыць і працаваць на гэтай божай зямлі; асвоілі яны і тутэйшую мову, адно што запісвалі нашы слова сваёй прывычнай арабскай вяззю. А ёсць жа яшчэ на Нясвіжчыне і непадалёк *Кунаса і Баяры, Гірыч Поль і Гавязна, Ванжовец і Грыдзева, Ракашыца і Дунай* як даўнія адгалоскі шматлікіх падзеяў на вятрах гісторыі, разнастайных стасункаў беларусаў з іншымі народамі.

А шматвяковая народная творчасць, найперш песні! Іх вобразы-

рускай душы (фота "Жыццё як песня": Наталля Пятроўна Вініцкая і колішнія ўдзельніцы Малеўскага фальклорнага гурта).

Год гістарычнай памяці, год юбілеяў Купалы і Коласа павінен стаць для нас яшчэ і годам вяртання сваёй мовы, роднай мовы - найлепшага леку ад нацыянальнага бяспамяцтва і найважнейшага духоўнага складніку незалежнасці краіны.

**Наталля Плакса.
Нясвіж.**

Водгулле Міжнароднага дня роднай мовы

Свята роднай мовы на Мастоўшчыне

З любоўю да роднай мовы

19 лютага філіял "Мілевіцкая сельская бібліятэка" правёў конкурс знаўцаў "З любоўю да роднай мовы", прымеркаваны да Міжнароднага дня роднай мовы. Вучні пачатковых класаў ДУА "Мілевіцкі навучальна-педагагічны комплекс дзіцячы сад - сярэдняя школа" даведаліся гісторыю ўзнікнення свята, прачытаў вершы беларускіх паэтаў В. Дубоўкі, Я. Коласа, Я. Купалы, актыўна ўдзельнічалі ў конкурсе загадак, прыказак і прымавак, адгадвалі назвы казак.

Гучы, мая родная мова

20 лютага ў філіяле "Мікелеўшчынская сельская бібліятэка" адбылася гадзіна паэзii "Гучы, мая родная мова". Гучалі вершы беларускіх паэтаў аб родным слове, матчынай, беларускай мове. Бібліятэкар Кулікоўская Тамара Уладзіміраўна ва ўступным слове паведаміла пра мілагучнасць, прыгажосць беларускай мовы. Юныя ўдзельнікі мерапрыемства чыталі вершы народных паэтаў Беларусі Якуба Коласа, Янкі Купалы, Уладзіміра Караткевіча, Пімена Панчанкі, Максіма Танка, Ніла Гілевіча пра родную мову.

Як званочак звініць наша родная мова

20 лютага філіял "Зарудаёўская сельская бібліятэка" запрасіў юных чытачоў на гадзіну роднай мовы "Як званочак звініць наша родная мова". Дзеці пазнаёміліся з гісторыяй узнікнення і станаўлення нацыянальнай мовы беларусаў. Даведаліся, што беларуская мова па розных ацэнках налічвае ад 250-500 тысяч слоў. Бібліятэкар Рахунок Марыя Уладзіміраўна паведаміла дзецям, што ў Палацку стаіць помнік літары "Ў", які з'яўляецца скульптурным увасабленнем беларускай мовы. Хлопчыкі і дзяўчынкі чыталі вершы Ніла Гілевіча "Родная мова", Навума Гальпяровіча "Захавай маю мову", Алеся Разанава "Мова" і інш. Адказвалі на пытанні віктарыны, падбіралі слова, словазлучэнні, якімі можна апісаць нашу мову.

Не пакідайце мовы роднай...

Да Міжнароднага дня роднай мовы ў філіяле "Гудзевіцкая сельская бібліятэка" для вучняў 3 класа ДУА "Гудзевіцкая сярэдняя школа" прыйшла віктарына "Не пакідайце мовы роднай...". Бібліятэкар Пронька Валянціна Уладзіміраўна правяла кароткі экспкурс у гісторыю свята - Міжнароднага дня роднай мовы. Пазнаёміла дзяцей з кнігай беларускага паэта Мікалая Іваноўскага "Загадкі на ўсе выпадкі". Вучні з задавальненнем адгадвалі загадкі з гэтай кнігі. Потым бібліятэкар прапанавала перакласці рускія слова або словазлучэнні на родную мову. Маленъкія вучні чыталі вершы на беларускай мове. Мерапрыемства натхніла дзяцей таксама на чытанне кніг

на роднай мове. У бібліятэцы яны з задавальненнем і цікавасцю выбралі кнігі для самастойнага чытання.

Родная мова, чароўны радок

21 лютага ў Міжнародны дзень роднай мовы супрацоўнікі ДУК "Мастоўская раённая бібліятэка" разам з кіраўніцтвам сектара культуры Мастоўскага райвыканкама, работнікамі ўстаноў культуры г. Масты з задавальненнем прынялі ўдзел у 15-й Агульнанацыянальнай дыктоўцы. Для дыктоўкі быў выбраны твор Я. Коласа "Разліў Нёмана". Дзейнічала кніжная выставка "Які ж гэта цуд - слова, мова твая!".

Любі, ведай, шануй роднае слова!

Да Міжнароднага дня роднай мовы ў філіяле "Правамастоўская сельская бібліятэка" для вучняў 5-7 класаў ДУА "Правамастоўская сярэдняя школа" прайшоў краязнаўчы ўрок "Любі, ведай, шануй роднае слова!". Мерапрыемства праходзіла з мэтай выхавання любові да роднай мовы, цікавасці да моўнага багацця беларускага

народа. Бібліятэкар Мякека Галіна Вацлаваўна расказала гісторыю свята - Міжнароднага дня роднай мовы. Вучні чыталі вершы народнага паэта Беларусі Ніла Гілевіча, падбіралі да рускіх слоў беларускія адпаведнікі, удзельнічалі ў конкурсах "Пазнай твор па яго пачатку", "Аматары беларускага фальклору". У канцы ўрока бібліятэкар пажадала дзесяцям любіць сваю мову, вывучаць і валодаць ей свабодна.

Паводле СМИ.

У Дзяржлаве презентавалі кнігу мясцовага краязнаўца

У Дзяржлаве адбылася презентацыя кнігі Валерыя Петрыкевіча "Там, дзе цячэ Маўчадка", якая выйшла з друку ў гарадзенскім выдавецтве "ЮрСаПрынт".

Гэта першая краязнаўчая кніга дзяржлаўскага культурна-грамадскага актыўіста, які ў апошнія 10 гадоў шмат зрабіў і робіць для роднай Дзяржлаўшчыны па ўшанаванні сваіх знакамітых землякоў. Мерапрыемства распачала дзяржлаўская паэтика і краязнавец Алена Абрамчык, якая прысутным расказала пра жыццёві і творчы шлях Валерыя Міхайлавіча, пра тыя добрыя справы і клопаты, якія ён ажыццяўляе на сваёй зямлі. Павіншаваць земляка з выхадам першай даследчай кнігі прыйшлі яго сябры, сваякі і былыя вучні. Добрыя слова ў адрас Валерыя Петрыкевіча сказаў краязнавец Фёдар Красюк, сябра з Наваельні Уладзімір Рудзей, былы педагог Раіса Лакіза і многія іншыя. Са Слоніма прыехалі на презентацыю пісьменнікі Сяргей Чыгрын і Мікола Канановіч. Падчас мерапрыемства Валерый Петрыкевіч падараваў усім прысутнымі сваю кнігу з аўтографам. А прысутныя ў сваю чаргу пажадалі Валерью Міхайлавічу здароўя і новых кніг.

Альжбета Бельская.

Наталля Тананушка

Водар татавай хаты

Чым пахне родны бацькоўскі кут, татава хата? У памяці кожнага з нас ёсць свой успамін, свае кропелькі пахаў, з якіх ствараецца гэты водар.

Галоўнае не тое, што гэта за водар - галоўнае, што нідзе і ніколі ні на хвіліну ён не пакідае цябе, пераследуе і атуляе ўсюды. І якіх дзівосаў гэтага шматлікага, неабсяжнага свету не краналі б твае ступні, якія б акіяны, з іх празрытай ласкавай водой не абмывалі іх, змыць гэты водар не магчыма ніколі.

Кажуць ёсць людзі-дрэвы і людзі-птушкі. Першыя, як векавы дуб, сваім коранем праастаюць глыбока ў зямлю і чэрпаюць сваю моц і жыццёвую сілы з яе нетраў. І калі часам моцны вецер выкарчуе велізарны корань з зямлі, перасаджваць не мае сэнсу: дрэва губляе жыццё. Можна канешне з яго зрабіць шыкоўны дубовы стол ці іншую мэбллю, паставіць у прыгожы пакой, скажам, у шыкоўнай французскай кватэры - гэта будзе ўжо мёртвая бяздушная драўніна, без шолаху лісця і вечнага веснавога аднаўлення жыццёвага цыклу.

Іншыя, людзі-птушкі, імкнуща кожны раз у вырай, туды, дзе пышчота лагоднага сонца і цеплыня яго праменяй ахутае іх і дае іншае жыццё. І не трэба ім ні водару бацькоўскага гнязда, ні цеплыні роднай прасторы, ні прыгажосці куточка, дзе нарадзіліся і ператварыліся ў вольных, моцных птахай.

... Я, безумоўна - чалавек-дрэва ...

Які ж водар маёй бацькоўскай, татавай хаты? Ён застаўся ў маім сэрцы і ў маёй памяці і пышчотным болем адгукаецца ва ўспамінах. Водар гэты шматузроўневы і шматгранны.

Найперш гэта - водар яблыка антонаўкі. Ён мае свой асабісты пах і такую непаўторную форму, якая даўалае нават навобомацак адрозніць яго ад любога іншага яблыка. Я і зараз, заплюшчыўшы вочы, адчуваю яго непаўторны водар і не зблытаю ні з якім іншым.

Восень. Верасень. Баба Маня, татава маці, збірала ўсіх сваіх унукau - маіх стрыечных братоў (усіх іх збіралася пяцёра ці шасцёра) у вёсцы на збор яблыкаў. І ніхто з іх не мог аса-біста сабе пакласці ў торбу хоць адзін знятых яблык - усе іх збіралі у вялікія новыя кошыкі на продаж ці на зіму. А ў нядзелью баба Маня апранала новую, пажадана белую з дробненькімі сінімі кветачкамі хусту, ставіла кошыкі з найлепшымі яблыкамі на воз і дзед адвозіў яе на рынок у Ліду для гандлю. Астатнія ж накрываля якімі-небудзь старымі коўдрамі, "каб мышы не пад'елі", і узімку ўжо выдавала ўнукам, якіх не страшыла зімовая сцюжа і таму яны часам наведвалі бабу з дзедам. Прыйедзеш у вёску, адкрыеш засаўку ў "тую хату" (так называлі вялікія пакой, дзе зімою ніхто не жыў, бо печ яго чамусыці не абагравала), і адчуеш марознае паветра, перапоўненае не-паўторным водарам антонаўскіх яблыкаў.

І калі зараз стаіш пад раскідзістымі галінамі антонаўкі, а лёгкі восеніскі ветравей з яшчэ вераснёўскім цёплым подыхам пяшчотна блытае твае валасы, ці калі залезеш на тоўстую галіну дрэва, сарвеш яблык-антонаўку і прытуліш яго да твару - вось тады пачуеш і ўдыхнеш у сябе той самы сапраўдны водар, які застаўся з табою на ўсе жыццё...

Водар ліпавага мёду. Лета. Раніца. Адчыняеш перакошаныя ад старасці дзвёры, праз шчыліны якіх лагодна песьцяць твар і не дазваляюць вачам адкрыцца насустрач раніцы, сонечныя цёплія праменні - ты выходзіш на ганак, сядаш на цёплія прыступкі і зноў заплюшчваеш вочы. І гэта сустракаеш пяшчоту кожнай летній сонечнай раніцы. Напрыканцы сядзібы, дзе некалі стаяла дзедава гумно, якое пасля вайны, пры саветах разрабавалі і забралі ў калгас, раслі магутныя ліпавыя прысады. Менавіта адтуль, з-за дрэў і ўзыходзіла сонца. Кожная ліпа, нібыта волат, абдымала сваімі галінамі суседнюю, спляталася

Наталля Тананушка нарадзілася з 1981 г. у г. Лідзе. Адукацыю атрымала ў Лідскай гімназіі, аддзяленні правазнаўства Менскага дзяржжынага гандлёвага каледжа (юрысконсульт) і на аддзяленні алігафрэнапедагогікі і лагапедыі Беларускага дзяржжынага педагогічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка (настаўнік-дэфектолог), зараз лагапед-дэфектолог вышэйшай катэгорыі ў адным з дзіцячых садкоў г. Ліды. Мае дарослага сына. З'яўлялася адным з арганізатораў і вядоўцай курсаў Мова Нанова ў Лідзе. Раней друкавалася ў "Нашим слове" і "Лідскай газеце".

з ёю і ўтварала тым самым магутны плот, які, як мне тады здавалася, бараніў падворак летам, восенню і вясной ад ветру, а ўзімку - ад снегавеню. Колькі памятаю свае дзяцінства, побач з гэтымі ліпамі стаяла сорак вулляў лісгасаўскіх пчол, якія дазволіў дзед Вінцук паставіць. Не было такога лета, каб хоць адна з іх мяне ды не ўджаліла!

Некалькі разоў на год супрацоўнікі лісгасу прыезджалі выбіраць мёд. І тады ў той дзень тата прыносіў мене вялізную белую міску з кавалкамі ліпавага мёду ў сотах, водар якога яшчэ доўга будзе адчувацца на ганку, пакуль не з'яся апошні кавалачак мёду.

Водар летний навальніцы.

Гэты водар непараўнальны ні з зімовай снежнай свежасцю ні з духмянай першай звонкай навальніцай напачатку траўня. Калі ўлетку ў вёсцы, падчас даждыщча адсунеш убок накрухмаленую белую фіранку, расчыніш акно і ўдыхнеш пах дажджу - дык адчуеш непамернае багаце духмянай нотнай гамы лета: пах скосанай травы з шматліком водарам разнатраўя, здалёк адчуеш як пахне сок зялёных ападкаў-яблыкаў, што стрэсла навальнічым ветрам, і нават водар мокрага парнага ляснога паветра будзе падбіраца да акна і дурманіць сваім мноствам разнастайных пахаў: мокрай кары дрэваў, моху і шыльніку... І ўесь гэты карагод пахаў будзе дурманіць твае думкі і ва ўсім гэтym ты будзеш адчуваць сапраўднае і непамернае дзіцячае шчасце. І толькі напалоханая цётка Марыся, сярэдняя татава сястра, якая заўсёды пужалася навальніцы і грому, спяшаецца зачыніць акно і запаліць грамнічную свечку. А ў хату з лесу бег мокры як цуцык стары дзедаў кот. Мы ўсе яго так і кликалі: "Дзед".

Водар малака. Назаўсёды ў памяці застануцца вечары, калі баба Маня недзе а дзевятай гадзіне дайла карову, любімую сваю Зорку, якую яна аднойчы спрабавала прадаць, але праліўши за тыдзень вядро слёз, вярнула яе ўсе ж такі дахаты. Ды, каб тая Зорка не бегала па хляве, калі яе дайлі,

баба наказвала мне сядзець на парозе хлява і чэмхаць карове галаву. І гэтая нахабнаватая істота з асалодай кары-сталася любоўю сваёй гаспадыні. Яна туцілася да мяне сваім велізарным мокрым носам, дыхала цёплым подыхам на мае дзіцячыя ногі, адганяла надакучлівых камароў-крыватайцаў і павольна, прыкрыўшы вочы, пажоўвала жуйку. І калі эпапея з вячэрнім даеннем заканчвалася, цёплае свежае малако першымі атрымлівалі каты, якія як па загадзе, без асабістых запрашэнняў з'яўляліся да студні, да сваёй чаропкі. Часам суседскі кот, нахабная істота, наведваўся да нашых і рабіў выгляд, быццам ён свой, спрабуючы сунуць нос да малака, але баба Маня давала яму добра ганяно. Тут, калі студні, яна здымала з шнурка падрыхтаваны белы марлёвы цадзілак і рыхтавалася апусціць малако ў студню. Але кожны раз перед гэтym, баба брала з плоту маленьki жалезны кубачак і налівала мне цёплага з шумам пахучага малака: "Пі, дачушка, пі, - казала яна - малачко смачнае, карыснае". І нават цяпер, калі п'ю малако з крамы, я ўспамінаю непаўторна родны водар тых вяскоў летніх вечароў і пах сапраўднага каровінага малака.

Водар скосанай травы. Ці даводзілася вам хоць раз ў жыцці адчуваць пах скосанай улетку травы. Вось наўпрост адразу як яе скасілі? Часам прачнешся на ранку ад гуку мянці,

якая ў руках гаспадара спрытна спывае сваю песню працы то з правага то з левага боку уздоўж старога, зробленага дзедавымі рукамі, ляза касы. Бяжыш па вузкай сцяжынцы да студні, дзе пад белым налівам прыбыты рукамынік і мыльніца з мылом, якое часам, калі не ўпільнаваў, з'ядала карова, калі яна вярталася ўвечары з пашы. Халодная ад расы трава кранае і студзіць твае босыя дзіцячыя ногі - і ты прачынаешся. Ціхенъка крадзешся каля хлява, абыходзіш паветку з-за якой даносіцца спрытныя: "Ужыў, ужыў, ужыў"... І бачыш постаць шыракаплечага моцнага мужнага чалавека, які часам спыняеца пагастрыць лязо, альбо наўпрост з трохлітровага слоіка выпіць бярозавага квасу, ці здымаете клецістую кепку з лысай галавы, каб працерці кроплі поту з сур'ёзнага задуменнага твару. Гэта з пяці гадзін раніцы працуе тата, каб да прабуджэння тых самых кусучых пчалаў-працаўніц, пакасіць траву, водар якой разносіцца ў паветры на пачатку летняга дня.

Я буду памятаць гэтыя раніцы сенакосу і іх водар да апошняга моманту свайго жыцця. Не ведаю, што аддала б я за тое, каб хоць аднойчы пражыць яшчэ раз тую самаю раніцу, адчуць той самы пах скосанай травы сярод вулёў і ўбачыць яшчэ адзін раз спіну майго таты, каб ізноў пачуць яго голас: "Чаго так рана ўстала, дачушка? Паспі крышку яшчэ". А я адказала б яму, што болей не хачу спаць, залезла б ў паветку на сена і праз вакенца бясконца б глядзела, як яго моцныя руکі кіруюць касой, што "спывае" сваю песню і пракос за пракосам сячэ пад корань пахучае мноства траў ...

Памятаю слова таты, які заўсёды казаў: "Ніколі ні аб чым не шкадуй, дачушка, ніколі!"

І, пзўна, у апошнія хвіліны майго жыцця я зноў адчулу водар антонаўкі, малака з-пад каровы, ліпавага мёду, летній навальніцы і незабыўны пах скосаных татам летнім ранкам пракосаў і шкадаваць буду толькі аб адным, што не змагла пакінуць нашчадкам сваім водар татавай хаты.

1-5 лютага 2022 г., на караніне.

Мае бабуля Марыянна Мар'янаўна і дзед Вікенцій Семяёновіч каля хаты, прыкладна 1975 год

У Лідзе весела і з размахам правялі зіму

З даўніх часоў у беларусаў існавала традыцыя весела і з размахам выпраўляць зіму і сустракаць вясну. Вось і сёлета 26 лютага каля сцен Лідскага замка прайшло раённае свята "Провады зімы". Менавіта тут, пачынальна з дванаццаці раніцы, разгарнулася народныя гулі, прысвечаныя правадам зімы. Свята абыцала стаць яркім і запамінальным.

Правесці зіму і пацешыща хуткаму наступленню вясны сабраліся людзі рознага ўзросту. Працаўнікі культуры Лідчыны падрыхтавалі ярке фальклорнае свята. Вясёлыя персанажы не давалі нудзіцца гараджанам: гаспадарамі сцэны каля сцен Лідскага замка сталі артысты Палаца культуры, раённага цэнтра культуры і народнай творчасці, аддзела рамёстваў і традыцыйнай культуры, а таксама гості нашага горада - ансамбль цыганскай песні і танцу "Ігрыца" з г. Менска. Яны жартавалі, спявалі, танчылі і разам з гасцямі свята вадзілі карагоды.

Жыхары Ліды з задавальненнем удзельнічалі ў розных конкурсах і крэатыўных спаборніцтвах. Кожны мог знайсці сабе занятак па души, атрымаць зарад добрага настрою і порцыю яркіх уражанняў. Каля сцен Лідскага замка раскінулася гульнявыя пляцоўкі, дзе гасцей свята забаўлялі працаўнікі філіялаў цэнтра культуры і народнай творчасці, спецыялісты Лідскага раённага камітэта ГА "БРСМ".

У рамках мерапрыемства адбыўся конкурс тэматычных пляцовак-фотазон "Бывай, зімачка!". З вялікай цікавасцю гості не толькі разглядалі фотазоны, якія змайстравалі раённыя і гарадскія ўстановы, але і фатаграфаваліся на іх фоне.

- Да конкурсу рыхталіся трох дні, - кажа загадчыца аддзела дэкаратыўна-прыкладнай дзейнасці Лідскага цэнтра творчасці дзяцей і моладзі Вольга Юневіч. - Пляцоўка атрымалася вельмі прыгожая.

Па словах намесніка дырэктара па навучальнай выхаваўчай працы Лідскага дзяржаўнага прафесійнага ліцэя меліярацыйнага будаўніцтва Анастасія Хаткевіч, на выраб пляцоўкі-фотазоны ўстанове спатрэбіўся роўна тыдзень.

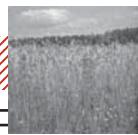
- Абмяркоўвалі з педагогамі і навучэнцамі, як будзе выглядаць пляцоўка. Затым вырашылі, што галоўным элементам яе стануць бліны. Прыгатавалі іх нашы навучэнцы і майстры. Лічу, што ў нас самая лепшая пляцоўка-фотазона, - сказала Анастасія Хаткевіч.

Чаго на свяце сапраўды шмат, дык гэта пачастункаў: бліноў з рознымі начыннямі, шашлыкоў, піражкоў і іншай разнастайнай выпечкі. Апроч гэтага, каб наведвальнікі маглі набыць вырабы ручнай працы - традыцыйна свае шэрагі раскінуў "горад майстроў".

Скончылася свята па традыцыі спальваннем пудзіла Марэні - славянскай язычніцкай багіні зімы.

lidanews.

Інтэрактыўная пляцоўка "Масленіца-блінніца вясны імянініца!"

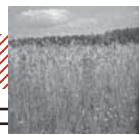
Беларускі народ мае векавыя традыцыі, якія з шанаваннем пранёс праз стагоддзі, захаваў і да нашых дзён. Кожнае народнае свята, кожны абраад - адметныя і не-паўторныя. А Масленіца - адно з любімых у народзе святай.

Лідская раённая бібліятэка імя Янкі Купалы прыняла ўдзел у раённым свяце "Провады зімы". Яна ладзіла інтэрактыўную пляцоўку "Масленіца-блінніца вясны імянініца!". Разам з гаспадыняй, мядзведзем і лісой гості пляцоўкі дружна заклікалі вясну, вадзілі карагоды, з задавальненнем удзельнічалі ў зймальных конкурсах і масленічных забавах: вялі жартуюныя баі, лавілі "гарачыя пельмені". Але якая ж Масленіца без бліноў? Традыцыйна гасцей чакаў смачны пачастунак - бліны з варэннем.

Бібліятэка па старалася стварыць настрой весялосці, даставіць жыхарам і гасцям горада радасць. А па выніках раённага конкурсу тэматычных пляцовак-фотазон "Бывай, зімачка!" заняла першое месца.

Nаш кар.

Як вучні 11-й школы ў Лідзе зіму праводзілі

Вучні 9 "Б" класа 11 лідской школы ў шосты школьны дзень на-ведалі раённае свята "Провады зімы", якое праходзіла на пляцоўцы каля Лідскага замка. Масленіца для школьнікаў - адно з любімых святаў. Штогод яны прымалі ўдзел ў масленічных забавах. І на гэты раз таксама адпра-віліся на свята, каб дакрануцца да гістарычнай памяці беларускага народа.

Юнакі і дзяўчыны наведалі інтэрактыўную пляцоўку, падрыхтаваную для ўдзельнікаў свята ўстановамі культуры Лідскага раёна. З задавальненнем вучні прымалі ўдзел у зайн-мальных конкурсах, спаборніцтвах, гульнях, вадзілі карагоды, вялі жарт-уюная бай, лавілі "гарачыя пельмені".

Дзевяцікласнікі не прайшлі міма пляцоўкі ГА БРСМ. Кожны ахвочы меў магчымасці паспрабаваць скла-сці Спілес-карту Рэспублікі Беларусь. А каб справа пайшла хутчэй, вучні ўсе разам узяліся за выкананне задання. За хуткі час каманда складаў карту. Кожны ўдзельнік атрымала падарункі ад арганізатораў пляцоўкі. Сумесная праца ў чарговы раз даказала школьнікам, што разам справа ладзіцца значна хутчэй.

А якая ж масленіца без бліноў, сімвала свята? Таму кожны мог пача-ставацца блінамі на свой густ.

Арганізаторы свята пастара-лася стварыць настрой весялосці, да-ставіць дарослым і дзецям радасць і незабыўную эмоцыю на цэлы калян-дарны год.

Хочацца падзякаўаць арганіза-тарам мерапрыемства за прыемныя і станоўчыя хвіліны падчас святкавання Масленіцы.

Наталля Анашкевіч,
класны кіраўнік 9 "Б" класа
ШШ № 11 г. Ліды.

Адрес рэдакцыі:

231282, г. Ліда, вул. Лётная, 7а.

Адрес для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: sejlawicz@gmail.com, kajety@list.ru

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Газета падпісана да друку 7.03.2022 г.

Фармат А-4.

Аб'ём 2 друкаваныя аркушы.

**Аўтары цалкам адказныя
за падбор і дакладнасць
прыведзенай інфармацыі.**

**Рэдакцыя рукапісы не
вяртае.**

Газета размяшчаецца на сайтах: <http://nslowa.by/>; <http://pawet.net/>; <http://kamunikat.org/>; <http://belkiosk.by/>

Дазваляеца самастойная раздрукоўка на паперу.